

DAĞ RÜZGARLARI 1939

Mahmut Yesari 1895-1945

KİŞİLER

Melike Kocası Şekip ve kaynanasıyla aynı evde yaşayan Melike, verem hastasıdır. Kocasını çok sever ve ona bağlıdır. Hastalığı nedeniyle çevreden dışlanma duygusuna kapılır. Bir verem hastası olduğu için yakınındaki tüm insanlar ondan uzaklaşmaktadır. Tedavisi için sanatoryuma yatmak istemese de çevreye karşı duyduğu tepki nedeniyle uzaklaşmayı kabul eder. Sanatoryumda kaldığı uzun süre boyunca, başta kocası ve kaynanası olmak üzere çevresindeki insanların gerçek yüzlerini tanıyacaktır.

Şekip Melike'nin kocasıdır. Eşine sevgiyle bağlı olsa da Melike'nin evden uzaklaşmasıyla birlikte ondan soğur. Melike'yi istemeyen annesi, Şekip'in aklını çelmek için uğraşmaktadır. Şekip her ne kadar Melike'ye bağlı kalmaya çalışsa da, sanatoryum sürecinin onunda ona olan sevgisi ve sıcaklığı sarsılacaktır.

Ziya Şekip'in halasının oğludur. Melike ve Şekip arasında evliliğe rağmen devam eden aşkı kıskanmaktadır. İki insanın birbirleriyle evlendikten sonra aralarındaki aşkın biteceğine inanmaktadır. Çevresinde sevilmeyen bir tip olan Ziya, Melike'nin sanatoryum sürecinin sonunda onun güvenini kazanacaktır.

Kaynana Şekip'in annesidir. Her ne kadar gelini Melike'ye güler yüz gösterse de, içten içe Melike'yi istememektedir. Melike sanatoryuma yattıktan sonra ev içinde kendi otoritesini kurmaya başlamıştır. Bu durumu fırsat bilerek oğlu Şekip'i Melike'den uzaklaştırıp başka bir kadınla evlendirmeye çalışır.

ÖYKÜ

Melike'nin ağzından kan gelir Melike, kocası Şekip ve kocasının kuzeni Ziya'yla birlikte eğlenmek için dışarı çıkmıştır. O gece içinden geldiği gibi eğlenmek ve dans etmek ister. Ancak kocası Şekip, Melike'nin gün geçtikçe zayıfladığını ve güçsüzleştiğini fark etmiştir. Bu nedenle Melike'nin yorulmasını istemez. Kocasının tüm ısrarlarına karşın Melike dans etmeyi sürdürür. Diğer yandan Ziya'nın can sıkıcı davranışlarına maruz kalır. Ziya, evlenmelerine rağmen aralarındaki aşkı tüketmemiş olan Şekip ve Melike'yi kıskanmaktadır. Bu kıskançlık nedeniyle zaman zaman karı kocaya iğneleyici laflar eder. Canı gittikçe sıkılan Melike yorucu bir dans etkinliğinin sonucunda öksürmeye başlar. Öksürük sonrasında çok büyük bir şaşkınlık yaşamaktadır zira öksürdüğü peçeteye ciğerlerinden kan gelmiştir.

Şekip'in sanatoryum planı Melike'nin hastalandığı gecedен hemen sonra Şekip eşini hastaneye götürmeye karar verir. Melike ağzından kan geldiği için büyük bir telaşa kapılmıştır. Ertesi gün doktora gittiklerinde hastalığın ilerlediğini öğrenirler. Şekip, Melike'den gizli olarak doktorla daha önce görüşmüştür. Bu görüşmenin nedeni, Melike'yi en kötü ihtimale karşı sanatoryuma yatırmaktır. Doktor istemeden Şekip'le yaptığı bu görüşmeyi ağzından geçirir. Bunun üzerine Melike, kocasının kendisini hastaneye yatırmak istediğini duyunca çok üzülür. Sanatoryumda uzun bir süre yatmayı istememektedir. Ancak doktor bu hususta ısrar eder. Zira eğer Melike şehir temposunda yaşamaya devam ederse, hastalığı geri dönülmez bir şekilde ilerleyecektir.

Melike'nin sanatoryuma gitme kararı Melike'nin hastalığı kısa bir süre içinde çevresi tarafından duyulur. Bunun üzerine herkes ondan çekinmeye başlamıştır. Bütün yakın çevresi ve arkadaşları bir yandan acıyan bir tavırla ona yaklaşmakta, diğer yandan hastalık kapmamak için Melike'den uzak durmaktadırlar. Kocasıyla yaşadığı evde de durum aynıdır. Kaynanası Melike'ye ait tüm giysileri diğer giysilerden ayrı temizlemeye başlar. Verem hastalığı, toplumsal baskıyı da beraberinde getirmiştir. Böylece Melike, çevresindeki insanların gerçek yüzlerini görmeye başlar ve onlardan tiksindir. İlk başta sanatoryuma gitmeyi istemediği için, hastaneye yakın bir köy evine taşınma planı yaparlar. Şekip yeni bir ev arayışı içine girmiştir. Ancak kısa bir süre sonra çevreden hissettiği dışlanma duygusu nedeniyle

Melike, ani bir kararla sanatoryuma gitmeye karar verir. Çok sevdiği kocası Şekip'ten ayrı kalacağı için üzülse de, sanatoryuma gidip tüm insanlardan uzaklaşmak konusunda kararlıdır.

Melike'nin sanatoryumdaki durumu Melike sanatoryuma geldiği andan itibaren derin bir yalnızlığa düşer. Evinden ve eşinden ilk defa ayrı kalmış olmanın üzünlüğünü yaşamaktadır. Kocasını sık sık ziyarete gelir. Bu ziyaretler Melike'nin hayata tutunmasının tek nedenidir zira kocası ve kocasıyla geçmişi dışında hiçbir şey düşünmemektedir. Diğer hastalar gibi dışarı çıkıp gezmek istemez. Kendisini çoğunlukla odasına kapatır. Bu yalnızlık döneminde Melike'nin aklına kocası hakkında şüpheler düşer. Karısından ayrı kaldığı duyulduğunda, diğer kadınların Şekip'e yaklaşmasından korkmaktadır. Ancak yine de kocasına güvenmeye devam eder.

Melike Ziya'nın arkadaşıyla karşılaşır Sanatoryumda yalnızca hemşirelerle konuşan Melike bir gün aynı sanatoryumda kalan kimyager bir kadınla tanışır. Söz konusu kadın, hemşirelere Melike'yi tanıdığını söylemiştir. Bunun üzerine çok meraklanan Melike, kadının odasına giderek onu ziyaret eder. Kimyager kadının durumu çok kötüdür ve hastalığı da epey ilerlemiştir. Melike, aynı zamanda çok konuşarak insanın içini daha da bunaltan bu kadının durumuna acır. Kadın, Ziya'yla tanışmıştır. Dahası bir balo sırasında Melike ve kocasını da uzaktan görmüştür. Ancak şimdi Ziya'ya dargındır zira arabasıyla kimyager kadını hastaneye getireceğine söz vermiş olan Ziya, bu sözünü tutmamıştır. Kimyager kadın Ziya'ya olan dargınlığını Melike'ye açar. Fakat Melike, kadının Ziya'yla olan tanışıklığını kocasının aleyhine yorumlar. Bu kadınla kocası Şekip arasında bir ilişki geçmiş olabileceğini aklına getirir. Böylece kocasına karşı duyduğu şüpheler biraz daha pekişir.

Melike'nin sanatoryumda kalış süresi uzar Düzenli kontrollerinden birinde Melike'nin vücudundaki mikrop sayısının azaldığı görülür. Bu habere çok sevinen Melike, sanatoryumdan hemen çıkabileceğini düşünmektedir. Kendisini ziyarete gelen kocasına bu mutlu haberi verir. Ancak doktorla görüşen Şekip, yaklaşan kış aylarının hastalık için çok tehlikeli olabileceğini öğrenir. Doktor, Melike'nin kışı sanatoryumda geçirmesini bir zorunluluk olarak görmektedir. Şekip, ilkin doktorun bu tavsiyesini Melike'ye iletmekten çekinir. Ancak Melike'nin çıkma hevesini görünce, yapılacak en iyi şeyin Melike'yi ikna etmek olduğuna karar verir. Bunun üzerine Melike'yle konuşur. Doktorun söylediklerini duyan Melike büyük bir hayal kırıklığına uğrar. Zira kış aylarını sanatoryumda geçirmeden hemen eve dönmek istemektedir. Dahası kışın zor koşulları nedeniyle kocası Şekip'in daha az ziyarete geleceğini düşünmektedir. En nihayetinde bu durum Melike'yi derin bir karamsarlığa iter.

Melike'nin yeni evini ziyareti ve artan şüpheleri Durumu gittikçe düzelen Melike, kış gelmeden önce izin alıp evi ziyaret etmek ister. Şekip'ten yeni bir eve taşındıklarını öğrenmiştir ve taşınma sürecine eşlik edemediği için üzgündür. Bu nedenle izin alıp yeni evinde zaman geçirmek ve ev atmosferini görmek ister. Doktordan aldığı dört günlük izinle eve gelir, fakat karşılaştığı vaziyet hiç hoşuna gitmez. Zira yeni evde kaynanası büyük bir otorite kurmuştur. Eski hizmetçiyi göndermiş, yerine sanatoryumda görev yapmış olan başka bir ev hizmetçisi almıştır. Dahası Melike'nin eski eşyalarını çöpe göndermiştir. Ev içerisinde Melike'ye karşı dışlayıcı tutum sürmekte, tabakları ayrı yıkanmaktadır. Melike, kaynanasındaki değişimi hayretle gözlemektedir. Gelini evden gidince kaynana genç görünmek için süslenmeye başlamıştır. Böyle bir duruma şahit olan Melike eve gelip gidenlerden ve kocasının sevgisinden şiddetle şüphe duymaya başlar. Zira kurnaz kaynananın kendisini gerçekten sevmediğini ve oğluna başka bir eş aradığını düşünmektedir. Dahası Şekip, Melike'ye eski sıcaklığıyla yaklaşmamaktadır. Evde yaşadığı dışlanmışlık hissiyle Melike, sanatoryumu eve tercih edebileceği hissine kapılır ve kendisine ait hiçbir şeyin bulunmadığı bu yeni evden ayrılarak sanatoryuma döner.

Şekip hastalanır Melike izin sonrasında sanatoryuma dönmüştür ve kafasındaki şüpheler de git gide artmaktadır. Uzunca bir süre yeni evin durumunu ve kaynanasının tavırlarını düşünür. Bu sırada kış tüm şiddetiyle başlamıştır. Şekip hiç haber vermeden beklenen ziyaretini aksatınca Melike telaşlanmaya başlar. Ancak kısa süre sonra Şekip'ten hasta olduğuna dair bir mektup alır. Yüksek ateş nedeniyle Şekip dışarı çıkamamış ve Melike'yi ziyarete gelememiştir. Bu süre içerisinde Şekip ve Melike mektuplaşırlar ancak hastalığı nedeniyle Şekip sık sık mektup yazamamaktadır. Melike, kocası Şekip'in gerçekten hasta olup olmadığı hakkında şüpheye düşer. Ev ziyaretinde karşılaştığı durumdan sonra Şekip'e güvenmekte güçlük çekmektedir. Bu sırada Melike'nin durumu giderek iyileşir ve vücudunda neredeyse hiç mikrop kalmaz.

Melike ve Şekip uzun bir aradan sonra görüşürler Melike, Şekip'in hasta olduğundan hâlâ şüphe duymaktadır. Mektuplarında çok hasta olduğunu yazan Şekip, bir ara mektup göndermeyi keser. Fakat kısa bir süre sonra Melike, Şekip'in iyileştiği haberini alır; Şekip birkaç gün sonra geleceğini yazmıştır.

En sonunda sanatoryuma gelen Şekip Melike'yle kucaklaşır ve hasret giderir. Fakat Melike kocasından eski sıcaklığı ve hatta kokuyu duymamaktadır. Kocasına sarıldıktan hemen sonra şüphelerinden ona bahseder. Şekip'e eski sevgi ve sıcaklığını duymadığını söyler. Bunun üzerine Şekip, Melike'yi rahatlatmak için şüphelerinin beyhude olduğunu söyler. Kocasının rahatlatma çabalarına karşın Melike yine de kafasındaki şüpheden kurtulamamıştır.

Melike'nin planı ve sanatoryumdan ayrılışı Şekip her ne kadar Melike'yi rahatlatmaya çalışsa da Melike'nin içindeki şüphe duygusu dinmemiştir. Şekip'in ziyaretinden birkaç gün sonra Melike tamamen iyileşir ve hastaneden tahliye alır. Sanatoryumdan ayrılmadan önce, elbise diktirme bahanesiyle bir günlük izinle Şekip'i takip etmeye gider. Planı uyarınca her zaman gittiği terziye uğrar. Gerekli elbise siparişlerini verdikten sonra terzi kızıdan Şekip'e telefon etmesini ister. Kız telefonu açınca Şekip'e ismini söylemeden, kim olduğunu tahmin etmesini isteyecektir. Böylece Melike de Şekip'in bir kadınla görüşüp görüşmediğini anlayacaktır. Kız telefonu açıp Şekip'ten kendisini tanımasını isteyince Şekip bu tuzağa düşerek "Necla sen misin?" diye sorar. Böylece Melike, kocasının başka bir kadınla görüştüğünü anlamıştır. Şimdi kocasını hem bu kadından hem de onun aklını çelen kurnaz kaynanasından geri almak için çabalayacaktır. Sanatoryumdan tahliye kararını aldığı gün, Şekip'e haber vermeden Ziya'ya telefon eder ve gelip kendisini almasını ister. Ziya'nın karşısında artık bambaşka, hayattan korkmayan bir kadın vardır. Melike, yüksek bir tepede yer alan sanatoryuma gittikten sonra ovadaki insanların gerçek yüzlerini görmüştür. Dağ rüzgarları ruhunu arındırmıştır. Artık hiçbir şeyden korkmamaktadır.

TEMALAR

Verem hastalığı Türk edebiyatı tarihinde sıkça işlenen temalardan biri olan verem, romanın ana temasını teşkil etmektedir. Melike'nin yaşadığı hastalık, onun toplumla kurduğu ilişkiyi başkalaştırmıştır. Hastalıktan sonra kocası dahil olmak üzere bütün insanların gerçek yüzlerini görmüştür. Toplumun verem hastalığına karşı Melike karakterinde somutlaşan tavırları, romanın temel konusu ve temasını oluşturmaktadır.

Aşk Romanın ikincil önemdeki teması aşktır. Nitekim verem hastalığından önce Melike ve Şekip arasında, Ziya gibi diğer insanları imrendiren bir aşk bağlılığı vardır. Ancak hastalık işleri değiştirir. Böylece Melike ve Şekip'in arasındaki ilişkiden hareketle roman, okuyucuyu gerçek aşk ve sevginin ne olduğu hakkında düşünmeye sevk eder.

KARAKTER ANALİZİ

Melike (Dürüst)

Karakter Verem hastalığına yakalandıktan sonra Melike yaşamdan büyük darbeler alır. Çevresindeki insanların gerçek yüzlerini tanıyamayan, dürüst bir kişiliğe sahiptir. Kurnazlık, iki yüzlülük gibi davranışlara uzak olduğu için çevresindeki insanların dışlayıcı tavırlarından oldukça etkilenir.

Aktivite Hasta olduktan sonra tek uğraşı, kendisine iyi bakmak ve sağlığına dikkat etmektir. Ancak şehir hayatının temposunda bu çok zor olduğu için doktor tavsiyesiyle sanatoryuma yatar. Tedavi sürecinde çok sıkı bir disiplin altında yaşar. Her gün aynı saatte yemekte ve düzenli kontrollere girmektedir.

ÖRNEK ANILAR

Dürüst Hasta olduktan sonra insanların gerçek yüzlerini gören Melike, kendi dürüstlüğünden şüphe etmeye başlamıştır. "Kendisi; içi dışı bir olmanın mı cezasını çekiyordu? İnsanların çoğu mu riyakârdı, yoksa muhiti, cemiyeti mi onları riyakâr yapıyor, riyakâr olmaya mecbur ediyordu? Melike, onların hayatlarını korumak endişelerine kızmıyordu..."

Temiz kalpli Şekip annesiyle Melike arasındaki ilişkiyi düşünmektedir. Annesinin Melike gibi temiz kalpli birini sevmemesinin tek nedeni Şekip'e göre Melike'nin onun gelini olmasıdır. "Şekip, bir hakikati sezivermişti: Annesi, eğer gelini olmasa, Melike'yi sevecekti. Melike, herkesle iyi geçinmek isteyen ve kin gütmeyen bir kadındı..."

Şekip (Fedakâr)

Karakter Melike hastalandıktan sonra gereken her şeyi yapan Şekip, fedakâr bir karakterdir. Melike'yi sık sık ziyarete gelir ve sanatoryum masraflarını karşılamaktan geri durmaz. Ancak annesinin otoritesi altına girdikten sonra Melike'den uzaklaşmaya başlar.

Aktivite Bir yazıhanede çalışmaktadır. Eşi Melike hasta olduktan sonra onun işleriyle ilgilenir. Diğer yandan Melike'den sonra annesinin otoritesine girmiş ve onun istekleri doğrultusunda evi değiştirmiştir. En nihayetinde bir yandan Melike'yi mutlu etmek için uğraşırken diğer yandan aklını çelen annesinin planları tarafından kullanılmaya başlamıştır.

ÖRNEK ANILAR

Fedakâr Melike hastalandıktan sonra Şekip, eşi için en uygun koşulları sağlama çalışır ve hiçbir masraftan çekinmez. Şekip'in bu fedakârlığı, eşi Melike'yi mutlu eder. "Kocasının sevinci, fedakârlığı, feragati, Melike'yi susuzluktan bunalmış uzun bir yorgunluktan sonra taze soğuk su içmiş gibi, canlandırmıştı. Bir şey söylemedi, kocasına baktı. Bu bakış öyle temiz, sevinçle doluydu ki; bir gece karanlığı basan kafasının içinde binlerce yıldızlar yanıverdi."

Ziya (Kıskanç / Yalancı)

Karakter Ziya, kuzeni Şekip'le Melike arasındaki ilişkiyi kıskanan, kıskanç bir tiptir. Yalnız başına sevgiden uzak bir yaşam sürmektedir ve evliliğe inanmaz. Çevresindeki insanların güvenini yalanlarıyla sarsan yalancı bir karakter yapısına sahiptir.

Aktivite Başboş bir tip olan Ziya, hovardalıkla meşguldür. Bir arabaya sahip olduğu için sık sık arkadaşlarıyla dışarı, gezmeye çıkar. Şekip ve Melike'yi istedikleri yere götürüp getirmektedir. Melike'nin sanatoryum süreci sonlanınca onu arabasıyla almaya giden kişi yine Ziya olmuştur.

ÖRNEK ANILAR

Kıskanç Ziya, Melike ve Şekip'i dışarı çıkarmıştır. Üçlü arabada ilerlerken aralarında sevgi hakkında bir konuşma başlar. Melike ve Şekip'in arasındaki ilişkiyle sık sık dalga geçen Ziya, ikilinin sevgisini kıskanmaktadır. Ona göre Melike ve Şekip birbirlerini daha çok anladıkça birbirlerinden o kadar çok nefret edeceklerdir. "Ziya, sağ omzu üzerinden bakarak gülümsedi: 'İnsanlar, birbirlerini ne kadar çok anarlarsa, birbirlerinden o kadar çok nefret ederler.'"

Yalancı Melike sanatoryumda tedavi görürken kendisi gibi hasta olan kimyager bir kadınla tanışmıştır. Söz konusu kadın, Ziya'nın eski arkadaşıdır ancak Ziya kendisine yalan söyledikten sonra ona darılmıştır. Ziya kimyager arkadaşını sanatoryuma bırakacağı için önceden söz vermiş olsa da, arabasının bozuk olduğu yalanını söyleyerek bu sorumluluktan kaçmıştır. "Maalesef [Ziya'nın mazereti] doğru değilmiş...Çünkü ben, buraya yattıktan neden sonra, Ziya'nın bize söz verdiği günden bir gün sonra arkadaşlarıyla otomobil gezintisine çıktıklarını duydum."

Kaynana (Sinsi)

Karakter Şekip'in annesi ve Melike'nin kaynanası olan bu kadın, oldukça kurnaz ve sinsi bir tiptir. Gelini Melike'ye güler yüz göstermesine rağmen onun arkasından türlü işler çevirmektedir. Oğlu Şekip'in aklını çelerek onu Melike'den ayırmaya çalışır.

Aktivite Melike ve Şekip'le aynı evde yaşamaktadır. Melike sanatoryuma gittikten sonra evin düzenini tamamen kendi ellerine almıştır. Oğluyla birlikte yeni bir eve taşınmış ve böylece Melike'den kalan tüm anıları rafa kaldırmıştır. Şekip'in üzerinde kurduğu otorite nedeniyle onu Melike'den ayırıp başka bir kadınla evlendirmekle uğraşmaktadır.

ÖRNEK ANILAR

Sinsi Melike hastalandıktan sonra kaynanası tarafından güler yüz görse de, onun kafasındaki gerçek niyeti ve sinsi planları sezmemektedir. "Melike, kaynanasının huylarını bilirdi. O, doğrudan doğruya hücumla geçmezdi; ve neticeden emin olmadığı zamanlar, kat'i hükümler vermez; ince ince iğneleyerek, küçük taşlar atarak, tasarladığı tesirleri yapar, darbeleri vurur, sonra mağdur, mazlum bir tavır takınarak otururdu."